

deatur ordinaria jurisdictio, quæ semper fuerat, non impediri. At hæc ratio in superiore non ordinario valere non po-

test, cui tùm primùm acquiritur jurisdictio, ac potestas conferendi, cùm inferior de negligentia redarguitur.

CAPUT V.

De jure Pontificis Maximi in beneficiis conferendis.

SI quid est apud recentiores studiosos Ecclesiasticæ disciplinæ cultores involutum, & circumfusum undecumque tortuosis ambagibus (sunt autem multa); inter cætera illud planè est, quod spectat collationes beneficiorum, quæ à Pontificibus Maximis jamdiu fieri consueverunt. Hinc qui gratia Curia Romanæ scripserunt, proposito suo velificantes uti Romanæ Ecclesiæ bonorum ecclesiasticorum latè in omnibus diocæsis consistentium addicere dominium ita & conferendum omnium beneficiorum plenam, & liberam potestatem adserere Romano Antistiti non dubitarunt, eatenus indulgentes jurisdictioni diocæsanorum, quatenus indultum ipsis ex liberalitate Romanorum Antistitum ostendatur: illinc qui Ordinariorum causam tuendam susceperunt, præsertim ultra montes Italiæ, querelis acerrimis impleverunt paginas, utinam ab adducendo in discrimen Primatum ipsum Romanæ Sedis temperavissent. Dandum id est fervori, concitationique animorum, ubi ad litigia, & contentiones perveniunt. Qui pacato animo, suppositoque studio partium velit sincerè loqui, & quod potissimum est, eam ferre sententiam, quæ & definitionibus Ecclesiæ & voluntati eorundem Pontificum consonet, tria hæc statuere poterit. Primum est, ad Pontificem Maximum uti supremum Ecclesiæ Principem pertinere, curare Ecclesiæ universæ uti universæ utilitatem. Ex hoc necessariò sequitur, valere Pontificem Maximum, quædam beneficia ex prudenti, æquabilique

arbitrio certis Clericis concedere, ut sita in diocæsis inferiorum Antistitum, quoties Ecclesiæ universæ utilitas, vel necessitas eosdem Clericos curando bono totius Ecclesiæ addictos certis redditibus postulet sustentari. Quid enim ex. gr., si generale Concilium convocetur, & Clerici sint aut in sacra Theologia, aut in disciplina canonum peritissimi, quorum opera, lucubrationibus, consilio Synodus indigeat; iisdemque aliter occurri commodè nequeat, quam certi beneficii collatione? Quid, si evangelicæ prædicationis causa Clerici quidam mittendi sint in peregrinas oras, in quibus necdum oblationibus piorum hominum valeant exhiberi? in his, & similibus casibus denegari nequit Pontifici Maximo, ut pro ea, qua urgetur generalis Ecclesiæ cura, certa beneficia conferat. Alterum est, ad Pontificem Maximum uti supremum omnium Antistitum Principem pertinere, vel cohibere excessus, vel supplere defectus Prælatorum inferiorum. Ex hoc necessariò sequitur, quandoquæ Romanos Antistites beneficia conferre non solum posse, sed etiam debere, ubi ea collatione aut defectus suppleatur, aut excessus cohibeatur eorundem Antistitum. Id adparet in primis in devolutionibus, de quorum jure actum est in capite præcedente. Id insuper adparet in iis beneficiorum collationibus, quas Pontifices Maximi fecerunt, ubi Clerici quidam sine titulo ab Episcopis nonnullis ordinari ceperunt adversus canonum disciplinam, quibus sanè erat collatione beneficiorum

con-

consulendum. Tertium est, ad honorem Pontificis Maximi pertinere, ut quandoquæ patiantur inferiores Antistites, quosdam Clericos extra ordinem ex Pontificis Maximi indulgentia certo beneficio donari. Id jam persecutus sum in tractatione de potioribus Ecclesiæ dignitatibus, & officiis, cùm de Pontificis Maximi potestate dissererem. Tantùm hec dicam, olim licuisse Primati Carthaginensi, in tota Africa quandoquæ Clericum ordinare, quod sine injuria Africanorum Præsulum fiebat; olim licuisse Constantinopolitano Patriarchæ, Clericum etiam ordine in suo Patriarchatu extra suam Diocæsim sine invidia inferiorum Antistitum. Profectò similem prærogativam potiore jure sibi vindicabat Romanus Antistes in Ecclesia tota; eo vel magis, si ageretur de Ecclesiis illis, quæ vel Romano Patriarchatui singulari jure etiam suberant, aut de Ecclesiis illis, quæ arctiore vinculo, putà Primatiali, vel Metropolitanò, cùm eadem Romana Ecclesia jungebantur, institutæ à Sanctis Apostolis Petro & Paulo, vel à discipulis, aut successoribus istorum Apostolorum Romanæ Ecclesiæ fundatorum. Id facile deduci posset ex can. 20. caus. 9. quæstio 3., si certò adscribi valeret Stephano Papæ. Quod si ordinario Clericorum olim non disjungebatur à collatione beneficiorum, idem jus, quod in ordinatione, præterea in collatione beneficii Romani Antistites explicabant; disjuncta autem collatione ordinum & beneficiorum, sive in ordinibus, sive in beneficiis eandem potestatem retinere Romani Antistites perrexerunt.

Firmissima videntur, & inconcussa tria ista principia, quibus positæ præparata res esse videtur, ut propius ad propositum accedatur. Usque ad sæculum Ecclesiæ duodecimum, qua ætate collatio beneficiorum erat ordinum collationi conjuncta, aut vix, aut admodum rarè evenit, ut Pontifices Maximi in diocæsis inferiorum Antistitum beneficia conferrent. Vix scimus, usos suis-

se facultate Clericos præter numerum ordinandi, argumento dicti canonis 20. caus. 9. quæst. 3. Ubi de ordinando Clerico in locum decedentis ageretur, aut Episcopi statim alium Clericum & in officio, & in beneficio sufficiebant, aut si quid ab Episcopis desidia admittetur, id totum à Metropolitanò vel in Provinciali Synodo, vel etiam extra Synodum emendabatur. At sæculo duodecimo sejuncta ordinatione Clericorum à collatione beneficiorum, passim à nonnullis Episcopis peccatum est contra canonum disciplinam, quæ neminem sine titulo ordinari mandabat; atque ob delinquentium multitudinem non facile subjacere poterant pœnæ canonum, qualis erat depositio ab ordine, & officio ita suscepto; ad quam pœnam evitandam etiam induci cœpit, ut patrimonia loco beneficiorum substituenterentur, quasi patrimonium loco titulo ecclesiastici esse posset, uti inferius tradendum erit in appendice. Imò neque interea ordinati omnes patrimonium sibi constituebant: plurimi ordinabantur, spe bona concepta futurum, ut beneficium, cùm vacaret, nanciscerentur. En causam, cur Clerici sine titulo ordinati, & necessariis vitæ subsidiis destituti, confugere ceperunt ad Romanum Antistitem, ut ab eo vel directò collationem beneficii impetrarent, aut saltem mandatum obtinerent ad Episcopum dirigendum, quo Episcopus ad conferendum beneficium, aut vacans, aut proximè vacaturum adigeretur, cap. 13. de ætat. & qualit. præfic., cap. 16. de præb., cap. 30. eod. tit. in 6. Erat hæc ingenita potestas Romano Primatui, cujus auctoritate aut supplendi defectus, aut cohibendi excessus erant Antistitum inferiorum. Pontificis quoque collationibus novam occasionem eadem tempestate præbuerunt urgentes singulares causæ, quibus excitabatur Romanorum Pontificum sollicitudo ad consulendum necessitatibus quorundam Clericorum optimè de universa Ecclesia meritorum, quibus non ali-

ter

ter consuli poterat, quam collatione beneficiorum in diversis diocesis constitutorum. Quoties igitur de his aut similibus causis mandabatur Episcopis, ut certo Clerico beneficium conferretur, appellabantur ista *mandata de providendo*, si ad certum beneficium jam vacans; aut *gratia expectativa*, si ad certum beneficium nondum vacans, vel generaliter ad quod primum in certa Ecclesia vacaret, referrentur. Quoties autem iidem Pontifices sine mandato, vel spectativa per se directo conferrent, collatio hæc vim habere dicebatur, vel jure præventionis, si Pontifex Maximus Ordinarium prævenisset, vel jure concursus, si eodem tempore & ab Ordinario, & à Pontifice Maximo diversis Clericis ejusdem beneficii collatio facta fuisset.

Jam attingere paucis cœpi speciosam Pontificiarum collationum originem, partim ex jure singulari Pontificis Maximi, sive ex honore Pontifici eidem debito, partim ex cura pastorali Pontificis Maximi, modò universæ Ecclesiæ bono consulenti, modò abusus inferiorum Antistitum corrigentis repetendam. Singulari illa honoris prærogativa, qua possent quandoquæ conferre beneficia, sive Clericos ordinare in diocesis inferiorum, non frequens usi fuerunt; frequentius allegarunt Pontifices Maximi pastorem curam, & sollicitudinem, modò adversus Prælatos, modò erga inferiores Clericos, modò ad Ecclesiarum commodum exercendam. Fuit aliquando res hæc plena contentionum, plena etiam querelarum, adeo ut cum ad Tridentinum Concilium deducta fuisset, dixerint Tridentini Patres, & mandata de providendo, & gratias expectativas abolere; tùm verò visæ sunt etiam expirare jura concursus, & præventionum. Dabo operam, ut res hæc in claro lumine collocetur; quamquam enim hodie extraordinariæ illæ collationes cessaverint, earum tamen notitia maximè, vel ad intelligendas plurimas decretales epistolæ, seu Pontificia rescripta, qualia in

juris corpore continentur, vel ad percipiendam hodiernarum reservationum originem, causasque conducit. Quod dum perficio, tria potissimum consuetudina deducenda velim; primum est, abusus Episcopalis jurisdictionis præcipuè dedisse locum frequentibus Pontificum mandatis de conferendo, aut etiam collationibus directo factis; alterum est, abusus Clericorum, suscepta sollicitudine provida Pontificibus Maximis occasionem dedisse, ut mandata de conferendo abolerentur; postremum est, in his omnibus nihil detractum fuisse Episcopali, nihil Pontificiæ auctoritati.

Mandata de providendo quum primum invaluerunt, nihil aliud exhibebant, quam epistolæ quasdam à Summo Pontifice ad Ordinarium missas, quibus Clerici commendabantur gratia certi vacantis beneficii obtinendi: atque illis si morem ideo non gererent Ordinarii, quod singulares causæ executionem vel differrent, vel omninò impedirent, allegandæ istæ erant, qua iidem Summi Pontifices recepturos se profitebantur, cap. 5. de rescript., cap. 13. in fine de atat. & qualit. præfici., cap. 6. de præbend. At si mandatum exequi sine causa Ordinarii detractarent, solebant à Sede Apostolica mitti ad contumaces primum monitoriæ, deinde præceptoræ, ac demùm executoriæ epistolæ, quibus extraneus mandati executor constituebatur in pœnam Ordinarii, irrita declarata quacumque alia beneficii collatione, aliquando etiam instar peremptorii Prætorum edicti, argumento leg. 68. 69. 70. & 71. ff. de judiciis, una tantùm tùm pro omnibus epistola executoria dirigebatur, cap. 19. 30. 37. 39. de rescript., cap. 12. 14. eod. tit. in 6., cap. 27. de præbend. cap. 4. de concess. præbend. Eadem erat ratio gratiarum expectatarum, nisi quòd gratiæ expectativæ concedebantur ratione habita beneficii necdum vacantis, sive certum esset, sive incertum, putà quod proximè esset, vel primò vacanturum. Præterquamquod hæ collationes im-

improbari summo jure non poterant ob Pontificis Maximi prærogativam, qui quandoquæ valebat certos Clericos in Prælatorum diocesis instituere, uti superius adnotabam; præterquamquod insuper ea ratione Pontifex Maximus consulebat quandoquæ universæ Ecclesiæ bono, dum certis Clericis provideret vel benè jamdiu meritis, vel benè merentibus de universa Ecclesia, quod non effugit Pontificis Maximi providentiam; præ cæteris tamen occasionem præbebat his extraordinariis collationibus negligentia quorundam Antistitum, qui Clericos ordinabant, quin istos certis Ecclesiis adscriberent, & beneficio donarent, cujus rei argumentum evidens est in c. 13. de atat. & qualit. præfici., & in cap. 16. de præbendis. Quousque in his adjunctis, & Pontifices Maximi, & Episcopi, & Clerici inferiores versabantur, cum sua vindicabatur Romano Episcopo auctoritas, tùm nihil detrahebatur ordinariæ potestati Episcoporum, qui potius commonebantur, ut suo muneri satisfacerent. At enim ubi magna esse cœpit mandatorum de providendo, & gratiarum expectatarum frequentia, Clerici inferiores abuti cœperunt Pontificia providentia. Plurimi ex ipsis tutius putaverunt petere à Pontifice Maximo, quam ab Episcopo suo beneficium, atque, ut voti compotes fierent, obreptitias, aut subreptitias preces Pontifici Maximo exhibebant. Ipsa etiam multitudo, & improbitas impetrantium pluribus contentionibus occasionem præbebat. In primis continebat, ut aliquando unum idemque beneficium pluribus Clericis in Romana Curia concederetur, nulla facta in secunda prioris concessionis mentione, cap. 38. de rescript., cap. 12. 13. 14. eod. tit. in 6., cap. 20. de præbend., cap. 7. eod. tit. in 6., & quamquam regula esset, secundum rescriptum non valere, utpotè subreptitium, & propterea voluntate Pontificis destitutum; Imò licèt Pontifices iidem providam hanc clausulam solerent in rescriptis adjicere, ni-

si de mandato nostro Ecclesia foret in alterius receptione gravata, cap. 30. de rescript., tamen pluribus pari rescripto munitis singulares emergebant quotidie controversiarum causæ, vel quòd qui posterius rescriptum obtinisset, prius coram execute se præsentem constituisset, aut etiam prius possessionem beneficii occupasset, vel quòd qui prius rescriptum obtinuerat, moram dolo culpave contraxisset, cap. 11. 13. & 31. de præbend. in 6. Continebat etiam aliquando, ut Clerici rescripta obtinentes, improbas inirent inter se pactiones, quibus unus gratia alterius sub conditione pensionis juri suo renunciabat, unde beneficiorum fieret turpis quæstus, & abominanda mercatura. Continebat insuper aliquando, aliis prætermis Ecclesiarum incommodis, ut Clericus impetraret plura rescripta, quibus plura in diversis diocesis beneficia obtineret, eo animo, ut quod pinguis agnovisset, illud statim ab Ordinario postulare: exhibito Pontificio mandato, quòd ejus causa impetratum fuisset, cæteris interea mandatis alia beneficia spectantibus dissimulatis, quibus deinde, quotiescumque sibi libuisset, uteretur. Graviora similiter ex numero, & improbitate petentium in dies emergebant Ecclesiarum incommoda ex gratiis expectativis. Vel enim expectativa ad certum beneficium referebatur: atque in ea specie occasionem avidiores nonnulli Clerici capiebant beneficiarii mortem optandi; quòd votum, imò & quacumque hujus voti occasionem jamdiu avertere studuerunt canonum conditores, cap. 2. de concess. præbend., cui jungi debet lex ult. cod. de pactis. Vel in spectativa nullum certum beneficium designabatur, ex. gr. quòd primò esset in certa Ecclesia vacaturum: ac tùm quis non videt, quot potuissent ab impetrantibus fraudes admitti, quotque inter plures simili rescripto præditos contentiones emergere? Perpendantur in hanc rem capitulum 10. 11. 13. 14. 29. 39. & ult. de præbend. in 6., capi-

pitulum 1. & totus titulus de concess. præbend. in 6., Clementina 5. de rescriptis, & Clement. 5. de præbendis. Tot, tantique Clericorum abusus delati fuere ad Tridentinum Concilium, cujus auctoritate decretum fuit, mandata de providendo, & gratias expectativas nemini amplius, etiam Collegiis, Universitatibus, Senatibus, & aliis singularibus personis concedi, nec eatenus concessis cuiquam uti licere. Adjectum insuper fuit, nec reservationes mentales amplius valere, quarum nomine illæ intelliguntur, quibus Pontifex Maximus aliquando vel certum beneficium, vel primò in certa Ecclesia vacaturum collationi suæ semel reservabat concedendum Clerico, quem non expressè indicabat, sed tantùm animi designatione, aut memoria tenebat, Concil. Trident. sess. 24. de Reform. cap. 19. Hæc Concilii providentia uti adversus Clericorum inferiorum subterfugia tuita Episcoporum potestatem, ita nihil detraxit Pontificiæ auctoritati; cujus respectu tantùm prohibuit, ne eam Clerici, ut olim solebant, mentitis precibus, aut conquisitis artificiis circumvenirent. Cæterum incolumis mansit Pontificia potestas, sive quòd identidem valeat Romanus Antistes antiquum honorem explicare, de addicendis identidem quibusdam Clericis in diocesis Episcoporum ministraturis, sive quòd certis beneficiis donare valeat Clericos ad utilitatem universæ Ecclesiæ laborantes, quibus non commodius occurri posset; sive quòd in devolutionibus supplere possit Prælatorum inferiorum negligentiam, aliisque similibus de causis, quæ principiis modò positis consonant.

Abolita disciplina mandatorum de providendo, consecrarium fuit, ut prope modum cessarent jura concursuum, vel præventionum, utpotè quæ non aliter explicabantur, quam mandatis de providendo. Reverà si in collatione beneficii Ordinarius prævenisset Pontificem Maximum; tùm mandatum de providen-

do irritum erat, quasi collationem contineret beneficii, quod vacans non esset, quodque proinde sine injuria possessoris conferri non poterat. At si è converso in collatione beneficii Pontifex Maximus prævenisset Ordinarium vel mandato, vel expectativa, frustrà Ordinarius deveniebat ad beneficii collationem, quam Pontifex Maximus, præoccupaverat. Quod si aut uno, eodemque tempore & Pontifex Maximus, & Ordinarius beneficium contulissent, aut ignorabatur, uter alterum prævenisset, in hoc concursu potior ratio Pontificis Maximi habebatur. Huc spectat capitulum 31. de Præbend. in 6., in quo Bonifacius VIII. auctoritate sua finem imposuit controversiæ, quæ tunc temporis concursuum causa agitabatur, de duabus collationibus eodem die factis, & à Pontifice Maximo, & ab Ordinario, quin adpareret, quæ collatio primùm facta fuisset. Ait in primis Bonifacius, tuendam esse possessionem illius, qui jam in beneficio institutus fuerit, sive institutio auctoritate Pontificia, sive auctoritate Ordinarii facta fuisset. Prudentissima sanè responsio, quæ ubi in dubio res versatur, favet possessori, cap. 65. de reg. jur. in 6., juncta l. 36. §. 3. ff. de testam. milit. Subdit deinde Bonifacius, ubi neuter possideat, præferendum esse eum, qui Pontificia auctoritate beneficium nactus fuisset. Displicere nemini debet hæc definitio: Siquidem observandum est, collationes, quæ tunc temporis fiebant auctoritate Pontificia, extra ordinem fieri consuevisse, nimirum ex quibusdam singularibus emergentibus causis, quibus consulere, insuper habita ordinarii juris forma, Romanus Antistes judicabat. Regula autem est, jus ordinarium extraordinariæ cuicdam providentiæ cedere. Hanc ego causam puto, quare Bonifacius ita rescripserit; & quamquam in eo rescripto ipse profiteatur ita definitivisse *propter conferentis ampliolem prærogativam*, hoc tamen non erat definitionis ejusdem fundamentum;

tum; neque enim novum est apud interpretes, rationes rescriptis adjectas non esse illas, quæ animum rescribentis moverint, sed alias, quæ certis de causis prudenter omissæ fuerint, unde in adagium abiit, rationes juris non facere jus. Reverà non semper verum est, majorem prærogativam dignitatis attendi in concursu duarum potestatum in diversa tendentium: potius quod extra ordinem est, ordinario juri præfertur. Exemplum sit, ut longè petatum, in jure civili, & in jure prætorio: Quamquam enim præstantius sit jus civile à populo lege lata constitutum, jure prætorio ab uno Magistratu edito, tamen jus prætorium juri civili præfertur, non alia de causa, nisi quòd jus apud Prætorem extra ordinem reddebatur. Quamobrem ea Bonifacii VIII. definitio hodie meo iudicio frustrà accommodaretur simili casui, qui eveniret in reservationibus Pontificiis, propterea quod reservationes non amplius extra ordinem, beneficiorum collationi Pontificiæ locum faciunt, sed quedammodo in jus ordinarium, utut singulare, abiverunt.

Nondum recedo ab hac præventionum, & concursuum materiæ, nisi primùm nonnulla tradiderim ad explicationem regulæ 30. Cancellariæ, quæ inscribitur *de verosimili noticia*, siquidem hæc regula, utut etiam hodie vigeat in causis beneficiorum Pontifici Maximo reservatorum, originem tamen habuit ex causis præventionum, & concursuum, in quibus Clerici identidem de prærogativa adepti beneficii contendebant. Quando frequentia erant mandata de providendo, & plures Clerici mandatum surripiebant Pontificis Maximi, causa ejusdem beneficii adsequendi, gnari ejus potioem esse causam, qui prævenisset, inter varias, quas admittebant, fraudes, hæc erat, ut vel impetrarent beneficium per obitum viventis, vel tempora supplicis libelli præsentarent, sive, ut alii loquuntur, *datam anteverterent*, ut facilius agnoscerentur tempore priores. Jamdiu his frau-

dibus obviam itum fuit. Et primò cautum, ne quis viventis beneficium adipisceretur, c. 1. de concess. præb., item ne cui promitterentur beneficia, antequam vacarent, cap. 2. eod. cap. 2. eod. in 6., quod confirmatum est in regula 21. Cancellariæ *de non impetrando beneficium per obitum viventis*. Deinde contra eos, qui tempora repræsentabant, statutum est in dicta regula 30., non valere collationes Pontificias, nisi post obitum beneficiarii, & ante datam litterarum Apostolicarum tantum tempus effluerit, quantum requiritur, ut Pontifex Maximus notitiam vacationis habuisse credatur. Hæc regula, utpotè maximè opportuna ad fraudes tollendas, tanquam omni favore digna ab omnibus recipitur; & quamquam antè inductas reservationes generales edita fuerit vel à Benedicto XII., vel, uti aliis placet, ab Joanne XIII., vel à Martino V., nihilominus tamen adhuc viget post editas generales reservationes; neque à prudentiæ regulis aberrant, qui putant, etiam habere locum in collationibus factis auctoritate Episcoporum, in quibus similes fraudes admitterentur, cum publicè intersit, hujus generis fraudes à quocumque collationum genere eliminari. Planè hoc tempus non est in regula determinatum; neque enim determinari poterat ob varias locorum distantias; eamque ob rem Judicis arbitrio determinandum relinquitur. Observandum est in hac re, si Pontifex Maximus ab Urbe abesset, & in Urbe reliquisset signatorem, satisfactum esse regulæ, si post obitum beneficiarii tantum tempus effluerit, quanto ad eundem signatorem notitia devenire potuerit, quod declaratum fuisse à Clemente VIII. refert Rigantius ad eandem Regulam num. 2.

Nunc stratum viam habemus ad expendendas generales reservationes Pontificis Maximi gratia inductas post abolita mandata de providendo, & gratias expectativas. Quando in hac abolitione, uti superius dictum est, nihil adversus auctoritatem Pontificiam tentatum fuit; tantum

obviam itum fraudibus Clericorum Pontificem Maximum circumvenientium; congruum erat, ut Pontificia potestas sua jura retineret, qualia in canonibus, & in perenni disciplina temporum fundamentum habebant; sive ex eo, quod Pontifici Maximo concedendum erat, ut certos idem Clericos in diocesis Ordinariis constitueret, & Ecclesiis ministraturos, & ab Ecclesiis alimenta percepturos, argumento canonis 20. caus. 9. quæst. 3., & cap. 7. de major. & obed., sive ex eo, quod Pontifici Maximo concedendum erat, ut certorum beneficiorum collatione providere posset Clericis universæ Ecclesiæ utilitati laborantibus, sive ex eo, quod interesse poterat, Pontificem Maximum singulari beneficiorum quædam collatione opportunius consulere commodis inferiorum Ecclesiarum, aut supplendo Episcoporum negligentiam, aut cohibendo Episcoporum excessus, in quo Primatus Pontificii sollicitudo consistit. Hic tamen est, ubi certi fines statui non potuerunt, quando extraordinaria illa Pontificis Maximi potestas ex prudenti arbitrio, cui potissimum locum facere poterant varia causarum, locorum, temporum, & personarum adjuncta, pendebat. Non defuerunt Episcopi quidam, qui de diminuta in beneficiis conferendis, potestate sua conquirerentur, universa suæ diocesis beneficia collationi suæ perpetuè vindicantes. E converso quidam Romani Pontifices veterem potestatem ordinandorum idem Clericorum in diocesis inferiorum Antistitem sibi adseruerunt, eademque ratione potestatem beneficiorum conferendorum. Utraque pars non destituitur causæ suæ tuendæ præsidis, dummodò modus servetur; id est dummodò Episcopi agnoscant, se Pontifici Maximo & subesse, & certum honorem etiam in hac parte debere; & dummodò Pontifices Maximi pergant profiteri, quod sæpè professi sunt, nimirum nolle se inferiorum Episcoporum jura turbare, & pro lubitu trahere ad se, quod cana anti-

quitas Ordinariis universis concessit, can. 1. & sequentibus caus. 25. quæst. 1. can. 1. & sequentibus caus. 25. quæst. 2. quod & agnoscere visi sunt Patres Tridentini Concilii, quando statuerunt, causas beneficiales in prima instantia esse ab Ordinariis dirimendas, nisi gravibus, urgentibusque de causis Pontifex Maximus aliquam ad se advocare prudenti arbitrio judicaverit, cap. 20. sess. 24. de Ref. Quid tamen? Ad ea tempora devotum erat, quibus disputationes, & concertationes acres emergerunt occasione collationum. His occasionem dederat, ut dictum est, Episcoporum desidia, & Clericorum plurimum Apostolicam Sedem circumvenientium insolentia. Non ad juris principia semper respiciebatur in hoc controversiarum genere dirimendo, ea præsertim tempestate, qua non bene exulta erat sacrorum canonum disciplina. In his rerum adjunctis utraque pars ad extrema vergebat, uti contingere solet inter medios æstus litigantium, ac disputantium; undè gliscere cœperunt opiniones veteribus Patribus prorsus incognitæ, modò illorum, qui Pontificiæ auctoritati plus æquo velificantes ordinariam Pontifici Maximo collationem beneficiorum in tota latissimè patente Ecclesia asseruerunt, tantum Episcopis concedentes, quantum ex delegatione, vel indulgentia Pontificis Maximi concessum eisdem adpareret; modò illorum, qui Episcopalem potestatem plus æquo provexerunt, quasi nihil honoris, aut potestatis in Episcoporum diocesis Romano Antistiti relinquatur. Inter has disputationes non verbis modò, sed & factis pugnatum est: conferebant Pontifices Maximi beneficia, conferebant Episcopi: unusquisque suam collationem pro viribus tuebatur. Ex factis, ne confusio in Ecclesia fieret, oriri certè debuerunt transactiones, pacta, concordata. Arbitraria illa mandata de providendo, arbitraria gratiæ expectativæ post Tridentinum Concilium cessaverunt. Successerunt regulæ quædam, ex quibus certa beneficia conferenda reser-

varentur Pontifici Maximo, cætera collationi Ordinariis relinquerentur. Hinc receptæ hodiernæ reservationes, alicubi non omnes, alicubi pleraque, alicubi paucæ, alicubi universæ, pro modo temporum, locorum, & similium adjunctorum; atque hac ratione consultum est Pontificiæ, æquè ac Episcopali auctoritati. Itaque nemo non videt, quam sobriè, quam prudenter sit de hac reservationum materie judicandum, quod sanè perficitur ab iis, qui superius posita principia rectè tenuerint, quibus Pontificia potestas asseritur, explicatur.

Cæterum dici initio potest, reservationes omnes, quæcumque illæ sint, ab Interpretibus numero plurimis; inter quos est Garzias de beneficiis parte 5. cap. 1. numero 67., odiosas appellari, seu, quod idem est, strictam pati interpretationem, eam scilicet, qua quanto minus fieri possit Ordinariis potestati detrahatur; adeo ut in dubio semper respondendum sit pro ordinaria potestate. Et re quidem vera, quid aliud est reservatio, quam recessus abs jure communi, & generali, cujus admissio nec facilis est, nec extendenda? Quid aliud reservatio, quam exceptio singularis ad regulas, quæ sanè exceptio, quoad fieri potest, certis debet limitibus circumscribi, ne latius pateat? Quod si reservatio beneficiorum cum cæteris reservationibus æquiparetur, uti comparari & potest, & debet, statim liquet, nunquam pro reservatione respondendum esse, nisi de ea expressè constet. Ipsi etiam Pontifices Maximi ita se sentire professi sunt, seu cum dixerunt, *cupere se eas reservationes restringere*, cap. 3. de offic. leg. in 6., seu cum reservationem beneficiorum in Curia vacantium locum tantum habere voluerunt intra mensem, & quidem continuum, non utilem, ut potestas Ordinariis in conferendis beneficiis explicari intra sex menses & quidem utiles possit, cap. 3. de præb. in 6. Neque in contrarium dicas, reservationes successisse in locum veterum mandatorum de providendo, quo-

rum vis amplissimè explicabatur, adeo ut Bonifacius VIII. voluerit, collationem beneficii à se factam præferri collationi factæ ab Ordinario, ubi collatio eodem die facta fuisset, & neuter ex iis, quibus collatum beneficium esset, possessionem haberet, cap. 31. de præbend. in 6. Ego sanè non inficior, reservationes successisse in locum mandatorum. Sed an eadem sit veterum mandatorum, & recentiorum reservationum indoles, & natura, plurimum dubitaverim; neque enim semper verum est, subrogatum induere naturam ejus juris, in cujus locum subrogatur. Observo, mandata de providendo causam habuisse in extraordinariis adjunctis personarum, temporum, & locorum, quibus consulere maximè intererat. Tum mandatum de providendo prodibat auctoritate Pontificia, cum Clericus sine titulo erat ordinatus contra canonum disciplinam generalem. Cur non in hac specie extendenda fuisset interpretatio mandati, quo disciplina generalis juris vindicabatur? Tum mandatum de providendo prodibat, cum pauper quidam Clericus necessariis esset subsidiis adjuvandus. Cur non in hac specie favendum Clerico, ne in injuriam totius clericalis ordinis mendicaret? Tum prodibat mandatum de providendo, cum certus Clericus pro Ecclesiæ universæ utilitate laborabat. Cur non etiam in hac specie favendum Clerico ob eam causam omni favore dignissimam? Quousque collationes Pontificiæ singularibus hisce mandatis fiebant extra ordinem, adjuvari potuerunt interpretatione. At succedente ætate cum mandata frequentiora esse cœperunt, cum mandatis eisdem abusi fuere Clerici numero plurimi, uti superius dictum est, mandata ipsa digna esse desierunt tanto favore, imò & abrogata fuerunt Tridentino decreto. Quod si mandatis successore reservationes generales, istæ non iisdem causis innixæ sunt, neque enim specialibus, & extraordinariis causis consulunt; tantum coërcent potestatem Ordinariis, atque istam favore dignam; tantum servant incolumem

Pontificis Maximi auctoritatem in collationibus beneficiorum, quæ auctoritas etiam incolumis manet, etiam si reservationes non admittant latam interpretationem. Igitur reservationes non adeo facile extenduntur, sed suis debent, uti in cæteris, ita in hac re, limitibus circumscribi.

Varia designari solent à Pragmaticis reservationum partitiones. In primis ajunt, alias unius Pontificis Maximi gratia fieri; alias fieri gratia Cardinalium, quando scilicet Pontificia auctoritate indulgetur Cardinalibus, ut beneficia Ecclesiarum Cathedralium, quibus renunciaverint, adhuc conferre pergant, non obstante renunciatione; alias fieri gratia Legatorum, seu Nunciorum Apostolicæ Sedis, quibus identidem conceditur, ut certa conferant beneficia, quæ vacant intra fines legationis. Secundò ajunt, alias esse reservationes mentales, alias reales. Mentales vocant eas, quibus Pontifex Maximus conferat certum beneficium personæ non expressè designatæ, sed quam idem Pontifex mente retineat. Cæteras reservationes appellant reales. Hodiè hæc partitio minus opportuna est, cum reservationes mentales sublata sint, Tridentino decreto in cap. 19. sess. 24. de Ref. Utilior est alia reservationum partitio in eas, quæ clausæ dicuntur in corpore juris, & in eas, quæ extra corpus juris constitutæ sunt. Sed hinc quæstio esse solet, quando in decretalibus Gregorii IX., quæ certè corpus juris communis constituunt, nulla adparet reservatio. Ecquidem nonnullæ reservationes extant in extravagantibus sive Joannis XXII., sive communibus. At extravagantes ex sententia vulgari Interpretum ferè omnium corpus juris minimè constituunt. Itaque tota res refertur ad sextum Decretalium, de quo non omnes Catholici orbis provinciæ consentiunt in ea quæstione, an is liber Bonifacii VIII. ad corpus juris pertineat. Quidquid si de hac re, passim Pragmatici tradunt, reservationem clausam in corpore juris

unicam esse, nimirum reservationem beneficiorum vacantium in Curia Romana per obitum beneficiarii, propterea quod hæc reservatio firmata fuerit in cap. 2. & 34. de præbend. in 6. Cæteras reservationes ajunt extra corpus juris consistere, videlicet inductas aut per extravagantes constitutiones, aut per Regulas Cancellariæ. Inter extravagantes constitutiones Joannis XXII. recenseri potest extravagans unica de præbendis, quemadmodum inter communes extravagans 13. eod. tit., & extravagans unica de tregua, & pace. Regulæ Cancellariæ non sunt antiquiores Joanne XXII., qui vixit ab anno 1316. usque ad annum 1334., Avenione ut plurimum residens. Quamquam enim Romana Cancellaria longè antiquior sit, cap. 10. de rescript., cap. 6. de confirmat. ut. vel inut., cap. un. ut Eccles. benef., cap. 4. de crimine falsi, cujus officiales etiam memorantur in cap. 14. de Cler. non resid., nihil tamen aut in Cancellaria, aut à Cancellariæ officialibus præstatur, quod spectaret reservationes beneficiorum, neque certæ erant scripto consignatæ regula. Tantùm tractabantur res judiciariæ, aut etiam formulæ mandatorum de providendo, & gratiarum expectatarum, atque omnia digerebantur ex placito Pontificio oretenus habito. Prius regulas scribi mandavit Joannes XXII., quas deinde certa methodo exornaverunt successores Pontifices, inter quos præcipuè Nicolaus V. adeo ut inde, non quidem statim, sed pedetentim, & sensim eam formam induerint, quam exhibent in præsentia. Certum est, in iis Cancellariæ regulis plura beneficia Sedi Apostolicæ reservari; sed reservatio ipsa non primùm ex regulis prodiit, sed ex constitutionibus, ad quas regulæ referebantur. Hæc ratio est, quare regulæ promulgari extra Cancellariam minimè consueverint, & quare non obstante promulgationis defectu executioni fuerint demandatæ; quasi non leges essent, sed instructiones, quibus officiales, Romanæ Curia uterentur in

exe -

exequendis Pontificiis constitutionibus. Ecquidem non omnibus peræque christiani orbis gentibus placere potuit hæc disciplina, unde profluxit, regulas Cancellariæ non ubique paratam executionem invenisse. In Italia, insulisque adjacentibus major habita fuit earum ratio. Extra Italianam quædam receptæ sunt, quædam non receptæ, pro modo singularem, prout nimirum aut æquissimam generalis juris interpretationem continebant, aut quidquam novi promovebant adversus jura cæterarum potestatum. Proponebatur contra illas alicubi, eas non esse in provinciis promulgatas, & licet plura continerent, quæ in constitutionibus Pontificiis sancita fuissent; proponebatur tamen, constitutiones illas aut non ubique receptas fuisse, aut, ubi etiam receptæ essent, non fuisse perpetuas. Inter has controversias omnia diremit usus, & consuetudo provinciarum: ut plurimum facto suo adquieverunt Episcopi, minimè audentes conferre beneficia in illis regulis reservata, præsertim quòd regulæ essent decreto irritante munitæ, certasque pœnas in refragantes inferrent. Obtinuit, ut istæ regulæ proponantur ut plurimum die crastino assumptionis novi Pontificis, à quo primùm tempore obligare dicuntur, etiam si fortè notitia publicationis necdum ad Episcopos beneficiorum collatores pervenerit, non quidem ita, ut Episcopi publicationem ignorantes pœnis coercerentur, sed ita, ut collatio post publicationem facta irrita sit. Solent hodiè Pontifices Maximi recens electi easdem regulas edere, quas editas à decessoribus noverint, & rarè admodum quidquam immutatur. Interveniunt autem ad illas edendas, ac publicandas Datarius, Subdarius, duo antiquiores Rotæ Auditores, Regens Cancellariæ, duo Abbreviatores de majori præsentia, totidem Advocati, & Procuratores magis docti, & periti in Curia Romana, præter peritiores Datarie officiales; & desinunt eadem regulæ ferè omnes obligare, ubi

Pontifex Maximus mortuus fuerit, iterum obligaturæ, cum à successore Pontifice publicentur. Hæc ratio est, quare Pragmatici has regulas comparare soleant veteribus Romanorum Prætorum edictis, quæ utut perpetua esse cœperint, quotannis tamen renovato Prætorum officio promulgabantur; imò & passim tradant, publicationem regularum non fieri, ut illæ innotescant, sed potius, ut adpareat, illas à Pontifice recens electo fuisse confirmatas. Quomodo producendæ sint regulæ, ut fides illis in judicia adhibeatur, constitutum fuit in Regula 28. Hac posita reservationum partitione, voluerunt Pragmatici majorem vim adserere reservationibus clausis in corpore juris, quam adsererent reservationibus cæteris. Quid diceret in hanc rem Nicolaus I., qui adversus Gallos disputans olim ajebat, parum interesse ad vim legum, an in corpore juris continerentur, an minus, quamquam ageret de Decretalibus, quas incauta ætas perperam priscis Pontificibus adscripserat, can. 1. dist. 19.? Quando nulla alia est in corpore juris comprehensa reservatio, quam beneficiorum in Romana Curia vacantium juxta capitulum 2. & 34. de præbend. in 6., danda venia est illis, qui huic majorem vim indere satagerunt, quam cæteris, si cum id peragunt, tum sexti Decretalium auctoritatem promoveant, quod interest Curia Romanæ. Cæterum si nulla alia œconomia ratio ita suaderet, non video, quid interesse possit inter capita juris in codicem Decretalium relata, & inter cætera capita, quæ usu recepta sunt, & comprobata. Dicant quidem, reservationem beneficiorum in Romana Curia vacantium majore favore dignam esse: Quid si fateamur? Id ex alia causa proficisci potest, quam ex eo, quòd ea reservatio in corpore juris, ut ipsi ajunt, contineatur. Quid causa fuerit, cur hæc reservatio induceretur, inferius dicam; tum autem liquet causam consistere in gravi proposita Ecclesiarum omnium utilitate. Itaque ex

sen -